

Ammattiliitto Pron lausunto - HE eduskunnalle laiksi työneuvostosta ja eräistä työsuojelun poikkeusluvista annetun lain kumoamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoa (VN/20373/2025) hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle laiksi työneuvostosta ja eräistä työsuojelun poikkeusluvista annetun lain kumoamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Työneuvosto on työ- ja elinkeinoministeriön alainen toiminnassaan riippumaton erityisviranomaisena, jonka tehtävänä on antaa lausuntoja työlainsäädännön soveltamisesta ja tulkinnasta sekä toimia oikaisuvaatimusviranomaisena eräissä aluehallintoviraston työlainsäädäntöä koskevissa poikkeuslupapäätöksissä. Lausuttavana olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan työneuvoston lakkauttamiseen liittyviä lainsäädäntömuutoksia ja työneuvoston lausuntotehtävistä luopumista. Oikaisuvaatimustehtävät siirrettäisiin poikkeuslupa-asian ratkaisevalle Lupa- ja valvontavirastolle, joka aloittaa toimintansa 1.1.2026.

Ammattiliitto Pro tarkastelee esitysluonnosta myös valtion pääsopijajärjestön roolissa.

Ammattiliitto Pro on tutustunut työryhmän mietintöön sisältyvään hallituksen esitysluonnokseen ja toteaa siitä lausuntonaan seuraavaa:

Ammattiliitto Pro vastustaa hallituksen esitystä työneuvoston lakkauttamisesta.

Ammattiliitto Pro korostaa, että työneuvostolla on oleellinen rooli työlainsäädännön tulkitsemisessa ja tehokkaana matalan kynnyksen oikeussuojakeinona. Kuten lausuttavana olevasta esityksestä käy ilmi, työneuvostolla on erityistä työoikeudellista asiantuntemusta ja kykyä ratkoa myös työelämän uusiin ilmiöihin liittyviä kysymyksiä. Esityksessä todetaan: *”Työneuvostokäsittelyn etuna on ollut erityinen työoikeudellinen asiantuntemus, menettelyn nopeus ja matalat kustannukset asianosaisille eli se on toiminut eräänlaisena matalan kynnyksen oikeussuojakeinona. Mahdollisuus työneuvoston lausunnon pyytämiseen on voinut jossain määrin vähentää tuomioistuimeen päätyvien riita-asioden määrää.”* Pro on huolissaan, että todellisuudessa työneuvoston lakkauttamisella tavoitellut säästöt jäävät vähäisiksi ja sen tosiasiallisena seurauksena on heikentävä oikeusturva, raskaammat prosessit ja lisääntyvä byrokratia.

Kuten esityksen vaikutusarvioissa todetaan, työneuvoston lakkauttamisen seurauksena ei Suomessa olisi enää viranomaista, joka lausuisi työlainsäädännön tulkinnasta ja soveltamisesta yksittäistapauksissa. Työneuvoston antamalla lausunnoilla on ollut työlainsäädännön tulkinta- ja soveltamiskäytäntöön ohjaava vaikutus. Pro korostaa, että työneuvoston toiminta on ollut kustannustehokasta sekä asiantuntevaa ja lausunnon saaminen on huomattavasti nopeampaa kuin ratkaisun hakeminen tuomioistuimesta.

Luonnoksessa huomio kiinnittyy myös siihen, että työneuvoston tehtäviä on kuvattu hyvin ohuesti: lähinnä vireille tulleiden asioiden lukumäärätietoina. Pelkät lukumäärät eivät anna oikeaa kuvaa tehtävien luonteesta ja laadusta sekä käsittelyn vaatimasta työmäärästä. Pro painottaa, ettei vain annettujen lausuntojen lukumäärä heijasta niiden tosiasiallista merkitystä osana työlainsäädännön tulkintaa. Lisäksi lausuntopyyntöjen tekemisen mahdollisuuden poistaminen viranomaisilta ja työelämän keskeisiltä vaikuttajilta heikentää työelämän oikeusturvan tasoa.

Esityksen taustalla todetaan olevan valtionhallintoon kohdistuvat säästötarpeet, joita on tämän hallituskauden aikana päätetty jo yli 500 miljoonan euron edestä. Esityksessä kerrotaan, että työneuvoston lakkauttamisesta syntyvät säästöt ovat noin 200 000 euroa, joka on hyvin marginaalinen kokonaisuutta tarkastellen. Säästöt eivät vaikuta todelliselta syyllä lakkauttamisesitykselle. Pro edellyttää, että esityksessä on ilmaistava selkeästi kulut, jotka työneuvoston tehtävien mahdollisesta siirrosta syntyy sekä kohdistettava ja osoitettava näihin riittävät resurssit.

Pro yhtyy palkansaajakeskusjärjestöjen eriävään mielipiteeseen ja tunnistaa esityksessä riskin oikeusturvan heikkenemiseen, jos esimerkiksi oikaisuvaatimukset käsitellään jatkossa alkuperäisen päätöksen tehneen viranomaisen toimesta.

Pro viittaa myös PSKJ:n eriävään mielipiteeseen ja kritisoi esityksen valmistelua liian tiukalla aikataululla, joka näkyy esityksessä puutteina mm. vaikutusarvioiden ja vaihtoehtojen toteutustapojen kohdalla.

Ammattiliitto Pro pitää vakavana puutteena, ettei esityksessä henkilöstövaikutuksia ole kuvattu ja henkilöstön aseman järjestämisestä ole asianmukaisia kirjauksia. Lopullista hallituksen esitystä on näiltä osin täydennettävä.

Pro huomauttaa, ettei esityksessä ole riittävästi arvioitu vaihtoehtoisia toteuttamistapoja työneuvoston lausuntotehtävien säilyttämiseksi, esimerkiksi arvioimalla mahdollisuuksia yhdistää yhteistoiminta-asiamiehen toimiston ja työneuvoston toimintoja ja uudelleen järjestellä tehtäviä.

Valtion yhteistoimintalaki edellyttää, että yhteistoimintamenettely aloitetaan jo sellaisessa suunnittelu- ja valmisteluvaiheessa, jossa vuorovaikutus ja vaikuttaminen voi myös käytännössä toteutua. Yhteistoiminnan tarkoituksena on lisätä osapuolten tietoja ja edistää yhteisymmärrykseen pääsyä. Pro huomauttaa, että työneuvoston lakkauttamisen osalta poikkihallinnollinen yhteistoiminta on käynnistetty vasta lausuntokierroksen aikana, jolloin edellä mainitun lain tarkoitus ei ole toteutunut. Vakiintunut käytäntö on ollut, että ennen hallituksen esitysluonnoksen lausuntokierrokselle laittamista, on asia käsitelty poikkihallinnollisessa yhteistoiminnassa valtion henkilöstöä edustavien pääsopijajärjestöjen kanssa. Pääsopijajärjestöt ovat pääsääntöisesti olleet mukana myös virallisen lausuntokierroksen jakelussa. Nyt näin ei ole. Valtioneuvoston syksyn 2025 lainsäädäntösuunnitelman mukaan työneuvoston lakkauttamisesta annetaan eduskunnalle esitys täydentävän talousarvioesityksen yhteydessä viikolla 44. Lainsäädäntösuunnitelman aikataulusta päätellen lausuttavana olevaan työryhmän mietintöön sisältyvä hallituksen esitysluonnos on kirjattu pitkälti lopulliseen hallituksen esityksen muotoon. Mitä ilmeisemmin lausuntopalautteen ei ennakoida johtavan muutoksiin, jotka edes teoriassa ennätettäisiin käyttää uudella lausuntokierroksella.

Minea Pyykönen
Johtaja